

KARTLÄGGNING AV UTLANDSSVENSKAR 2015

660 000 svenskar bor utomlands, ungefär 7 % av befolkningen. Det är lika många människor som det bor i Lappland, Norrbotten, Västerbotten och Jämtland tillsammans.

SVENSKAR
I VÄRLDEN

 SVENSKAR I VÄRLDEN

SVENSKAR I VÄRLDENS KARTLÄGGNING 2015

PROJEKTLEDARE
Anders Söderström

REDIGERING & LAYOUT
Ellika Nyqvist Livchitz

ANSVARIG UTGIVARE
Karin Ehnбом-Palmquist

**ORGANISATIONEN
SVENSKAR I VÄRLDEN
GRUNDADES 1938 OCH
ÄR UNDER KUNGLIGT
BESKYDD.**

STYRELSE

Michael Treschow, ordf.,
Lennart Koskinen, vice
ordf., Karin Ehnбом-
Palmquist, gen.sekr.,
Anna Belfrage, Michael
Daun, Claes-Johan Geijer,
Gunnar Gillberg, Kai Ham-
merich, David Höjenberg,
Birgitta Laurent, ÅsaLena
Löof, Barbro Sachs Osher,
Staffan Paues, Annika
Rembe, Helena Stålnert,
Jeanette Levijn, Lisa
Emelia Svensson.

ADRESS

Box 5501,
114 85 Stockholm.
Besöksadress:
Storgatan 19, Stockholm
Telefon 08-661 50 10

E-post:
svenskar.i.varlden@sviv.se

OMSLAGSBILD:

Montage av Ellika Nyqvist
Livchitz

TRYCK:

www.rattgrafiska.se

Foto: Sara Tzinieris

3. FÖRORD

4. VAR BOR DE?

Allt fler svenskar bor utomlands,
men i vilka länder bor de?

8. ENKÄTUNDERSÖKNINGEN

Vilka är de främsta skälen till att
svenskar väljer att bo utomlands?

15. STUDENTER I UTLANDET

Fler kvinnor än män väljer att stude-
ra utomlands. Utlandsstudier värde-
ras olika av svenska arbetsgivare.

20. PENSIONÄRER I UTLANDET

120 000 utlandssvenskar tog emot
svensk pension 2014. Allt fler väljer
att flytta till Portugal när de blir
äldre.

23. INTERVJUER MED UT- LANDSSVENSKAR

23. Fredric Federley
BRYSSEL, BELIGEN

24. Robert Rehder

CARACAS, VENEZUELA

25. Angelica Adamski

JOHANNESBURG, SYDAFRIKA

26. Jonas Lindström

SAO PAOLO, BRASILIEN

27. Elisabet Zeller

BERN, SCHWEIZ

28. Marika Tornberg

F D KENYA, ZAMBIA, MALAYSIA

29. Caroline Klaar

BOSTON, USA

30. Anneli Pinchard

LONDON, STORBRTANNIEN

31. UTLANDSSVENSKENS SJÄL

En filosofisk studie av Lennart
Koskinen.

I den här skriften har vi nöjet att presentera resultaten av Svenskar i Världens kartläggning av utlandssvenskarna. Den visar att det bor betydligt fler svenskar utomlands än vad något register kan tala om. Det är viktigt för oss och även för andra myndigheter och organisationer att veta hur många utlandssvenskarna faktiskt är och vilka frågor som är viktigast för dem. Utlands-svenskar är en resurs för vårt land och de som dagligen förmedlar sverige bilden i världen.

2014 flyttade 25 000 svenskar utomlands. Många väljer att förbli skrivna i Sverige. Kanske vet man inte hur lång utlandsvistelsen blir eller bor inte utomlands hela året, utan bara de kalla, mörka månaderna. Många oroar sig för en komplicerad process den dag de väljer att flytta tillbaka till Sverige. Hur blir det med skola,

sjukvård och försäkringar om man inte är skriven i Sverige?

Kartläggningen visar att det bor 660 000 svenskar utomlands. Det är en ökning med drygt 100 000 personer sedan vår förra kartläggning 2011. Sannolikt är inte ökningen så stor, men denna undersökning är mer omfattande än tidigare.

Michael Treschow
Ordförande

Karin Ehn bom-Palmquist
Generalsekreterare

Stort tack till...

Svenska utlandsmyndigheter, svenska skolor, svenska kyrkan i utlandet, svenska klubbar och föreningar och övriga personer som deltagit i arbetet med kartläggningen.

Personer som arbetat med eller deltagit i kartläggningen

Anders Söderström
Angelica Adamski
Ann-Sofie Kraft, PPM
Anneli Pinchard
Carl-Johan Stolt, CSN
Caroline Klaar
Elisabet Zeller
Ellika Nyqvist Livchitz
Fredrick Federley
Jonas Lindström
Jonas Söderlind
Karin Ehn bom-Palmquist
Marika Tornberg
Martin de Jong
Peter Olsson
Robert Rehder
Sofie Bergqvist
Thomas Kalau

Källor

- Centrala Studiestödsnämnden (CSN) - Skolor, skolorter och läkarstuderande läsåret 2013-14
- CSN - Studiemedelstagare i utlandsstudier
- CSN - Utlandsbosatta och dåliga betalare
- Eurostat
- Kairos Future-Rekordgenerationen, födda 1945-54
- Pensionsmyndigheten - Adresser saknas till 356 000 sparare utomlands med rätt till svensk pension
- Pensionsmyndigheten - Adresslösa pensionssparare över 65 år tros bo i de nordiska grannländerna
- Pensionsmyndigheten - Ålderspension i utlandet
- Regeringskansliet - Ett medborgarskap som grundas på samhörighet
- Statistics Canada - National Household Survey 2011
- Statistiska Centralbyrån och Universitetskanslerämbetet - Internationell studentmobilitet i högskolan 2013/14
- SCB - Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå
- SCB - Utvandringen till Danmark och Storbritannien ökade
- Svenska Dagbladet - Du kan tjäna på att ta ut pensionen utomlands
- U.S. Census Bureau - Ancestry

Antalet utlandssvenskar

Svenskar i Världens kartläggning fick stor uppmärksamhet i svenska medier. Foto: Marika Tornberg.

Kartläggningen av utlandssvenskarna påbörjades under 2014 och har under våren 2015 sammanställts. Svenska ambassader, konsulat, svenska skolor, svenska kyrkan och svenska klubbar i 126 länder har kontaktats för att ge en uppfattning om antalet svenskar som bor i deras land/länder. Enligt de uppgifter som kommit in, har Svenskar i Världen kommit fram till att det bor drygt 660 000 svenskar utomlands.

- Det finns ingen myndighet med fullständiga uppgifter om antalet utlandssvenskar. Skatteverket vet hur många som har skrivit ut sig, pensionsmyndigheten hur många som får pension i utlandet och centrala studiestödsnämnden hur många som får studiemedel utomlands. Sedan finns ett stort mörkertal som vi har försökt kartlägga, säger Karin Ehnбом-Palmquist, generalsekreterare på Svenskar i Världen.

I nästan samtliga länder har vi sett en ökning av antalet svenskar. Ett undantagsfall är Grekland där man på ambassaden och i kyrkan i Aten och på konsulatet i Thessaloniki har märkt av fler hemflyttande svenskar än vad som flyttar till Grekland. Mest troligt är det den ekonomiska krisen i Grekland som ligger bakom detta.

Norge, Spanien, Storbritannien och USA är de fyra största länderna bland utlandssvenskar och

har varit det under en lång tid. I likhet med vår tidigare undersökning bor det flest svenskar i USA. Tack vare fler och mer tillförlitliga källor kan vi se att antalet svenskar i USA uppgår till 150 000. I Oslo och London tillsammans bor det sannolikt cirka 150 000 svenskar, en knapp fjärdedel av utlandssvenskarna i hela världen. De är städer och länder med en förhållandevis ung svensk befolkning. Thailand och Portugal har en tydligt ökande svensk befolkning, men här beroende på att allt fler äldre personer väljer att flytta hit när de går i pension.

Det är svårt att fastställa antalet utlandssvenskar. Än svårare är det med internationella jämförelser eftersom länder har olika sätt att räkna. Det rör sig om olika krav på hur länge en person ska avse att stanna utomlands för att räknas som utvandrad och när mottagarlandet anser att han eller hon har varit bosatt där tillräckligt länge för att räknas som invandrare.

Kanada och USA räknar annorlunda

Enligt den senaste undersökningen från Statistics Canada som presenterades 2011, var det 341 845 personer som uppgav att de var av svenskt ursprung (National Household Survey 2011). Denna siffra skulle motsvara ungefär lika

Foto: Ulrich Berkner, Wikimedia Commons

många utlandssvenskar som i hela Europa, vilket är föga troligt. Statistiken baseras alltså på ursprung och går därför flera generationer tillbaka. Kanske var farfars far svenskättling?

I en liknande rapport från 2013 redovisar United States Census Bureau att drygt fyra miljoner människor i USA har svenskt ursprung. En majoritet av dem har sitt ursprung bland de 1,2 miljoner svenskar som mellan 1851 till 1930 korsade Atlanten. (Business Insider 2013). I Minnesota uppges 9,9 % av befolkningen att de har svenskt ursprung. Detta i en delstat med drygt 5 miljoner invånare.

Alla anmäler inte sin flytt

Det är inte alla som anmäler att de har flyttat från Sverige till nya länder eller att de har flyttat från sitt tidigare boplatser till ett annat. Kanske finns det en osäkerhet om hur länge utlandsvistelsen kommer att vara? Om man har för avsikt att stanna utomlands i mer än ett år, ska man skriva ut sig ur den svenska folkbokföringen.

Svenskar som är utsända av företag får ofta sina kontrakt förlängda efterhand och längden på utlandsvistelsen kan vara svår att bedöma på förhand. Kanske är man rädd att förlora de livlinor som finns på hemmaplan i form av skola och sjukvård? Denna problematik innebär att de nationella registren kan innehålla personer som inte befinner sig i landet, men även sakna de personer som faktiskt är bosatta där. Det här är något som den svenska ambassaden i Buenos Aires i Argentina nämner som ett av de största problemen.

Samtliga svenska ambassader har så kallade svensklistor för att ambassaden ska kunna få kontakt med de svenskar som befinner sig i landet vid en eventuell krisituation. Uppgifterna sparas i högst ett år och måste därför kontinuerligt uppdateras av personerna själva. Många svenskar glömmer att uppdatera sin adress eller låter bli att kontakta ambassaden vilket gör att listorna innehåller få svenskar. Anmälan är frivillig och sannolikt anser många utlandssvenskar

Anmäl dig till "svensklistan"

Bor du stadigvarande eller planerar du resa till Hongkong? Anmäl dig i så fall gärna till konsulatets "svensklista". Anmälan finns nu snabbt och enkelt på nätet.

att anmälan är överflödigt och att de själva kan upprätta kontakt med en utlandsmyndighet om det behövs. Ambassaden i Berlin har bara sju svenskar med på svensklistan. Ofta utgår ambassaderna från det landets folkbokföring i sina uppskattningar. Det gör att man missar de som inte har skrivit sig i det nya landet och de med dubbla medborgarskap.

Dubbla medborgarskap

Något som försvårar denna undersökning är att utflyttade personer som har dubbla medborgarskap vanligtvis står listade som medborgare i det land de är bosatta i. De som tidigare har flyttat till Sverige och fått svenskt medborgarskap, men flyttat tillbaka till sitt födelseland, finns inte alltid registrerade i det landet som svensk medborgare. Chile, Iran, Polen och Bosnien är länder där en stor del av befolkningen genom åren flyttat till Sverige. Chile hade även en stor ökning i denna studie jämfört med tidigare och mycket beror på att det finns bättre information om personer med dubbelt medborgarskap.

Före 2001 var det inte tillåtet för svenskar att ha dubbelt medborgarskap. Vid införskaffandet av ett nytt gick det svenska förlorat. Detta har varit en viktig fråga för Svenskar i Världen och den 1 april 2015 kunde äntligen svenskar som förlorat sitt medborgarskap återfå det genom en anmälan till migrationsverket.

Reglerna om hur ett barn får svenskt medborgarskap vid födseln ändrades samtidigt. Numera likställs kvinnor och män. Tidigare blev barnen endast svenska medborgare om mamman också var det, alternativt om pappan var svensk medborgare och gift med mamman. Nu räcker det att en av föräldrarna är svensk medborgare för att barnet också ska bli det. Sannolikt kommer denna lagändring bidra till att antalet utlandss-

Uppskattning av antalet svenska medborgare utomlands.* Visar de 30 största länderna.			
Land	Antal 2011	Antal 2014-15	Förändring
USA	100 000	150 000	50 000
Norge	80 000	90 000	10 000
Spanien	90 000	90 000	0
Storbritannien	90 000	90 000	0
Frankrike	30 000	30 000	0
Tyskland	18 000	23 000	5 000
Thailand	10 000	20 000	10 000
Danmark	13 000	15 000	2 000
Finland	13 000	15 000	2 000
Italien	10 000	12 000	2 000
Australien	8 000	11 000	3 000
Belgien	10 000	10 000	0
Schweiz	12 000	10 000	-2 000
Kanada	7 000	7 000	0
Nederländerna	5 500	6 500	1 000
Chile	1 000	5 000	4 000
Brasilien	2 000	4 000	2 000
Förenade Arabemiraten	2 400	4 000	1 600
Kina	3 000	4 000	1 000
Israel	3 600	4 000	400
Portugal	1 500	3 500	2 000
Österrike	3 000	3 500	500
Irland	3 500	3 500	0
Nya Zeeland	3 000	3 000	0
Grekland	3 500	3 000	-500
Japan	1 100	2 000	900
Singapore	1 300	2 000	700
Mexico	1 500	2 000	500
Luxemburg	1 400	1 800	400
Argentina	1 200	1 500	300

*Sorterat efter: 1) Antal 2014-15
2) Förändring största till minsta
3) Land A-Ö

venskar ökar, när de som tidigare förlorat sitt medborgarskap nu kan återfå det.

En jämförelse med Schweiz

Schweiz har en god överblick över sin diaspora. Varje person som bosätter sig utomlands har obligatorisk anmälningsplikt till närmsta ambassad. Förhållandevis många schweizare bor i andra länder: 750 000, nästan 10 procent av befolkningen.

Thomas Kalau jobbar på det schweiziska utrikesdepartementet och ansvarar för relationerna med deras medborgare i andra länder. Han förklarar att den obligatoriska registreringen för utlandsbosatta härstammar från tiden då de män som flyttade utomlands och inte återvände för militärtjänstgöring var tvungna att betala en tilläggs skatt.

- Samtliga utlandsbosatta kan rösta i de federala valen i Schweiz, medan vissa kantonerna även tillåter dem att rösta i lokala val. Valdeltagande är frivilligt, men särskild registrering krävs och ungefär 140 000 av de utlandsbosatta är registrerade för att kunna rösta. I valet till den svenska Riksdagen 2014 var motsvarande siffra drygt 130 000, enligt Valmyndigheten.

Diskussioner har pågått i det schweiziska parlamentet om att slopa den obligatoriska registreringen, eftersom det inte vidtas några rättsliga

åtgärder för den som låter bli att registrera sig. Den nya lagstiftningen som träder i kraft den 1 november 2015 kommer dock att behålla den obligatoriska registreringen, men med ett tillägg som syftar till individuellt ansvar.

- Inga sanktioner kommer att upprättas mot de som väljer att inte registrera sig. De nackdelar som utebliven registrering medför är sanktioner nog. Bland annat kan handläggningstider för konsulär service komma att försenas om personens uppgifter inte finns registrerade hos den aktuella utlandsmyndigheten. De som inte registrerat sig går även miste om Organisation of the Swiss Abroad's magasin "Swiss Review". Magasinet kommer ut sex gånger per år och i samarbete med utrikesdepartementet samlas där all viktig information för utlandsbosatta och svar på administrativa frågor, säger Thomas.

Alla schweiziska
medborgare
som bosätter
sig utomlands
måste anmäla
sig på närmsta
ambassad.

Enkätundersökningen

Under våren har Svenskar i Världen skickat ut en enkät till utlandsboende svenskar. Över 3 400 deltog. Svaren visar vilka frågor utlandssvenskarna tycker är viktigast och är ett bra hjälpmedel i vår verksamhet.

Av deltagarna var ungefär 70 procent kvinnor och 30 procent män. Majoriteten av dem är gifta, vilket ofta underlättar möjligheten att bosätta sig utomlands, i synnerhet om man är gift med en medborgare från det land man bosätter sig i.

Endast 3 procent av de som svarade saknade svenskt medborgarskap. De har någon gång förlorat sitt medborgarskap, eftersom tidigare lagstiftning inte godkände fler medborgarskap än det svenska. Av de med svenskt medborgarskap hade ungefär var sjätte person dubbelt medborgarskap. Troligtvis kommer vi att se fler

dubbla medborgarskap när det numera är möjligt att återfå sitt svenska medborgarskap sedan april 2015.

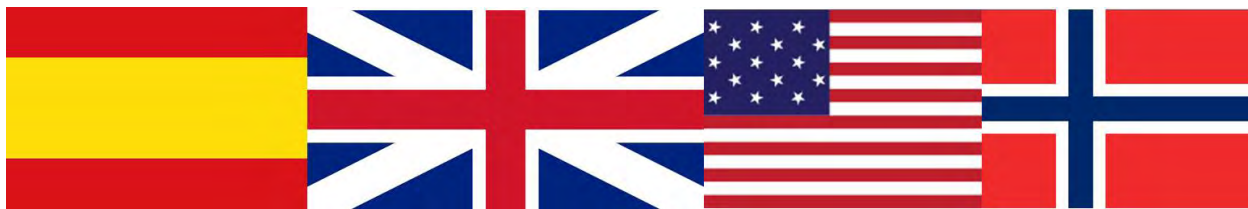
Avsaknaden av familj och vänner anser 49 procent vara den största nackdelen och 67 procent den största utmaningen med att bosätta sig utomlands. Bland fördelarna med att bo utomlands är svaren mer skiftande. Möjligheter till jobb, 'bättre' klimat, kulturella skillnader och det sociala klimatet är fyra alternativ som alla hade över 30 procent i svarsfrekvens. Deltagarna kunde välja fler än ett alternativ gällande fördelar och nackdelar med att bo utomlands.

Urvalsprocess

Undersökningen har gjorts genom en enkät som spridits via Facebookgrupper, webbplatsen sviv.se, svenska utlandsmyndigheter, skolor, kyr-

Klimatet och det sociala livet anser många är de största fördelarna med att bo utomlands.

Spanien, Storbritannien, USA och Norge är de länder som har högst anatal svenskar.

kor och föreningar. Dessa har direkt anknytning till utlandssvenskar. Deltagarna ombads i sin tur sprida enkäten till andra utlandssvenskar. Fokus i frågorna har legat på att skärskåda vad utlands-svenskarna tycker och tänker. Enkäten är ett komplement till andra delar av kartläggningen.

Enkäten var frivillig och har besvarats via internet. Totalt samlades 3424 unika svar in från över 100 länder. Analyserna har gjorts för att undersöka om det går att utläsa några trender hos utlandssvenskarna beroende på var de är bosatta, hur länge de har bott utomlands och deras inställning i utvalda frågor.

För att få svar från så många utlandssvenskar som möjligt har vi inkluderat samtliga enkätsvar. Urvalet är därav inte slumpmässigt och möjligheten finns att fler än en person ur samma hushåll har besvarat enkäten. Resultaten går inte att generalisera för 660 000 utlandssvenskar, men de visar mönster av vad de tycker.

USA, Spanien, Norge och Storbritannien har den allra högsta svenska populationen. De europeiska länderna i sin helhet representerar 2/3 av utlandssvenskarna. Deltagarna i enkäten kommer i stor utsträckning från dessa länder.

I vissa jämförelser avänder vi grupperingarna Syd- och Centralamerika, Oceanien, Afrika, Asien och övriga Europa för att kunna ta med svar från länder med väldigt få deltagare utan att behöva fler än 100 olika värden på varje fråga. Det kan finnas stora skillnader mellan till exempel Egypten och Zambia, men för att kunna presentera överskådlig statistik valde vi detta alternativ. Detsamma gäller länder där vi har en låg svarsfrekvens men där det antas bo betydligt fler svenskar.

Möjligheter till jobb

Personer i åldrarna 40 år och neråt, upplever att det är enklare att hitta jobb jämfört med de som är äldre. De som är äldre än 50 år finner det ännu svårare att hitta jobb. Det är förmodligen något som sannolikt upplevs likadant i Sverige. Ju kortare tid man har bott utomlands, desto svårare anser man att det är att skaffa ett jobb utomlands, jämfört med att skaffa ett jobb i Sverige. Det är även viss skillnad mellan män och kvinnor, där männen är mer positiva till jobbmöjligheterna utomlands kontra Sverige. Bland utsända av svenska företag är det betydligt fler män och andelen medföljare fler kvinnor.

Knappt 10 av procent anser att svårigheter att få jobb är den största nackdelen med att bo utomlands. 46 procent angav jobb som anledningen till varför de flyttade ut, antingen för att själva söka jobb utomlands eller som utsänd av ett svenskt företag. Väl på plats tycker 35 procent att jobbet är den största fördelen med att bo utomlands, medan 33 procent anser att de skulle kunna tänka sig att flytta hem om jobbmöjligheterna förbättrades i Sverige.

Hälften av alla deltagare ansåg att möjligheterna till arbete är bättre i det land de bor i jämfört med i Sverige. Däremot var det tre länder som ganska tydligt skiljer sig jämfört med de andra. Utlandssvenskarna i Norge, Storbritannien och USA är betydligt mer positiva än resten. Nästan 93 procent av alla som bor i Norge anser att möjligheterna till jobb är bättre där än i Sverige. Inget land är i närheten av detta resultat. Den stora andelen svenskar som åker för att under en period jobba i Norge förklarar nog detta. Lönerna inom lagerarbete, restaurang och handel är relativt höga och många svenskar, inte minst unga, ser en chans att kombinera ett

utlandsäventyr med att tjäna pengar. Många flyttar till Oslo och likt London är det en stad med väldigt stor andel arbetande svenskar. Däremot är det svårt att säga om svenskar kommer att flytta till Norge i samma utsträckning under den närmsta tiden. Den svagare norska valutan gör att löneskillnaderna inte längre är lika stora, särskilt med tanke på högre levnadskostnader i Norge.

I Italien, Spanien och Portugal anser 20 procent att möjligheterna till jobb är bättre där de bor jämfört med i Sverige. I Italien är det endast 7 procent som tycker att möjligheterna är bättre där. En förklaring kan vara att såväl Spanien och Portugal är populära länder för pensionärer, medan Norge och Storbritannien lockar till sig många yngre människor. Medelåldern för de som flyttade från Sverige till Portugal var 58 år jämfört med 28 år för de som flyttade till Norge under 2014.

Kontakt med myndigheter

75 % anser att kontakten med myndigheter är smidigare i Sverige jämfört med det land de bor i. Bara 5 procent instämmer helt i påstående

att kontakten är smidigare i det land de bor i. Varken ålder eller svenskt medborgarskap var något som påverkade i denna fråga. De som har bott utomlands i 16 år eller mer finner kontakten i bosättningslandet smidigare jämfört med de som bott utomlands en kortare tid. De som har bott länge i ett land har säkerligen haft mer kontakt med myndigheter där än i Sverige och haft möjlighet att anpassa sig.

Det land där deltagarna tycker att kontakten med myndigheterna är smidigast jämfört med Sverige är Danmark, där drygt 40 % anser detta. I Italien, Afrika och Syd- och Centralamerika är utlandssvenskarna mest negativa till kontakter med myndigheterna. I dessa tre regioner anser över 90 procent detta.

Möjlighet till utbildning

En ytterst liten del, endast 1 procent, nämner sina egna studier som ett tänkbart skäl till att flytta hem. Sina barns skolgång nämns däremot oftare som tänkbar anledning till att flytta hem. Ungefär 8 procent uppger att det skulle kunna få dem att flytta tillbaka till Sverige.

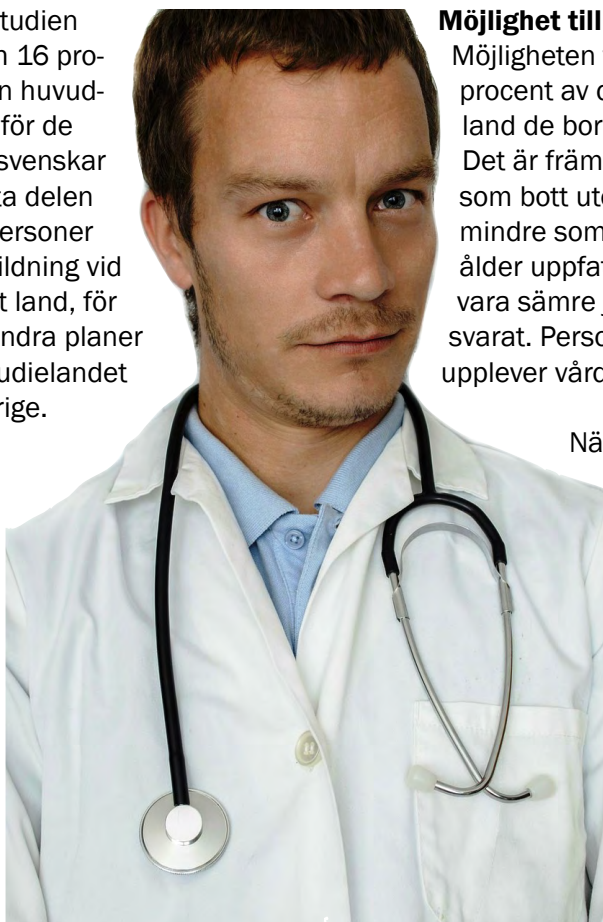

30 procent ansåg att möjligheterna till utbildning var bättre i det land de bodde i än i Sverige.

8 procent av deltagarna i studien angav att de studerade och 16 procent angav studier som den huvudsakliga anledningen till varför de hade flyttat ut. För många svenskar är studierna bara den första delen av deras utlandsvistelse. Personer som tänker sig läsa en utbildning vid en viss skola eller i ett visst land, för att sedan flytta hem, kan ändra planer efter ett par års studier. Studielandet känns mer hemma än Sverige.

Möjligheten till utbildning utomlands ansågs i allmänhet sämre jämfört med i Sverige. Bara 30 procent tyckte att möjligheterna var bättre i det land de bor i. I Danmark svarade däremot hela 51 procent av deltagarna att möjligheten till utbildning är bättre än i Sverige. Det var det enda land där en majoritet av utlandssvenskar ansåg det. Med Köpenhamn som den näst största skolorten utomlands för svenskar, är Danmark ett populärt land för svenska studenter, inte minst läkarstudenter. Nästan 400 svenskar studerade till läkare i Danmark under läsåret 2013/2014.

Portugal och Italien är de länder där deltagarna anser att möjligheten till utbildning är sämst jämfört med Sverige. I Portugal anser 96 procent detta och i Italien 90 procent. Man kan anta att en hög medelålder gör att man inte intresserar sig på samma sätt för att utbilda sig. I Danmark, där utlandssvenskarna var som mest positiva, studerade 1 616 svenskar under läsåret 2013/2014. Att jämföra med 574 svenska studenter i Italien och 93 i Portugal.

Möjlighet till vård

Möjligheten till vård tycker hela 57 procent av deltagarna är bättre i det land de bor i jämfört med i Sverige. Det är främst män och personer som bott utomlands i 3 år eller mindre som upplever det. Sett till ålder uppfattas vården i utlandet vara sämre ju yngre personer som svarat. Personer över 61 år är de som upplever vården allra bäst utomlands.

Nästan ingen av deltagarna uppgav att de flyttade utomlands med anledning av vården. Drygt 1 procent angav det som det skäl till varför de flyttade. Över 15 procent svarade att möjligheten till vård skulle kunna få dem att flytta tillbaka till Sverige.

De som är mest positiva till vården utomlands är de svenskar som bor i Tyskland och i Belgien. Här tycker 82 respektive 89 procent att möjligheterna till vård är bättre jämfört med i Sverige. Inget annat land når upp till 70 procent på samma fråga. Frankrike, Thailand och Asien ansågs också ha god vård. I dessa länder tycker 60 procent av deltagarna att möjligheten till vård är bättre än i Sverige.

Även i Norge och Afrika tyckte deltagarna att vården var bättre i Sverige. I Norge ansåg 90 procent att möjligheterna till jobb var bättre i Norge, men endast 40 procent att vården var det. Kanske har de som åker över för att jobba under kortare perioder inte kontakt med en vårdenhet.

Medlem i svenska klubbar och föreningar

Ungefär 44 procent av alla utlandssvenskar är medlem i en svensk förening där de bor. Minst intresse för att engagera sig i svenska föreningar är det i Storbritannien och Norge. 26- respektive 21 procent där är med i en svensk förening. Det höga antalet säsongsarbetare i dessa länder kan göra att man inte känner något behov att vara med i en förening när man inte tror sig vara kvar någon längre period och det är enkelt att snabbt resa hem till Sverige.

De länder där störst antal svenskar är medlem i en svensk förening är Kanada, Australien och Italien. Från två av dessa länder behöver en resa till Sverige planeras lite längre i förväg och den kostar betydligt mer än en resa hem från till exempel Norge. Om den dagliga kontakten med Sverige är begränsad och möjligheterna att resa hem likaså, kan det finnas ett större behov av en svensk gemenskap på plats. I dessa tre länder var över 60 procent med i en svensk klubb eller förening, där Kanada ligger i topp med nästan 70 procent.

Yngre personer är inte medlemmar i svenska klubbar i samma utsträckning som äldre. Störst skillnad börjar man se från 40 år och uppåt. Personer äldre än 60 år är medlemmar i än större utsträckning. Kvinnor är medlemmar i mycket större utsträckning än män. Det visar sig vara mer än dubbelt så vanligt att en kvinna är med i någon klubb eller förening. Många av deltagarna svarade att de var medlemmar i SWEA, som sannolikt är den förening som har flest medlemmar (kvinnor). I Svenskar i Världen är andelen män och kvinnor jämnt fördelade. Antalet år som personerna har bott utomlands tycks inte ha inverkan på om de är medlemmar eller inte i en klubb eller förening.

Besöka Sverige och Hemflytt

Oavsett hur länge man har bott utomlands är det vanligast att man besöker Sverige en gång i halvåret, något som nästan 43 procent svarade. Ungefär 5 procent angav att de besöker Sverige varje månad eller oftare.

63 % av utlandssvenskarna tror inte att de kommer att flytta tillbaka till Sverige.

Ju längre man har bott utomlands desto mer sällan besöker man Sverige. Bland de deltagare som bott utomlands 16 år eller mer svarade 27 procent att de besöker Sverige mer sällan än varje år. Det kan jämföras med 12 respektive 15 procent för dem som har bott utomlands 4-6 år respektive 7-9 år. De som av naturliga skäl aldrig har besökt Sverige sedan de flyttade är de som har bott utomlands mindre än 1 år.

63 procent tror inte att de kommer att flytta tillbaka till Sverige. Var fjärde person anser att det är mycket osannolikt att de någon gång flyttar hem. Dubbelt medborgarskap minskar villigheten att flytta hem. Kanske innebär dubbelt medborgarskap att förutsättningarna för att bo kvar utomlands ökar.

Gifta med barn under 18 år kan oftare än ogifta och barnlösa tänka sig att flytta hem

Gifta med barn under 18 år kan oftare än ogifta tänka sig att flytta hem. Barnens skolgång är en av anledningarna. Ju kortare tid utomlands, desto större var chansen att de flyttar hem.

Mer benägna än genomsnittet att flytta hem är svenskar i Norge, Tyskland, Danmark och Belgien. I Belgien kan nära hälften tänka sig att flytta till Sverige. I Spanien, Italien och Finland är över 70 procent negativt inställda till att någon gång flytta tillbaka. I Thailand, Spanien, Portugal och Australien är alla mer negativa till att flytta hem än genomsnittet. Kanske kan klimatet vara en anledning?

Vilka frågor ska Svenskar i Världen driva?

Bland samtliga deltagare var det två frågor som uppfattades som allra viktigast. Först och främst var det skatt, pension och försäkringar. Den näst största frågan rör förenklad passhantering. Dessa två frågor utgjorde nästan hälften av alla svar.

Tittar man på kön, ålder, hur länge man bott

utomlands och om man är gift eller inte skiljer det sig, men de viktigaste frågorna är gemensamma för alla. Den viktigaste frågan för 25 % var skatter, pensioner och försäkringar. Svaren som skiljer sig mest gäller förenklad hemflytt. För 66 % av de gifta var det den viktigaste frågan.

Deltagare mellan 20-40 år anser att skatter, pension och försäkringar är det allra viktigaste området. Dock inte lika viktigt som genomsnittet. E-röstning var en fråga som visade sig vara nästan dubbelt så viktig bland 20-40 åringar jämfört med andra ålderskategorier. Deltagare mellan 41-60 år var den enda grupp som tycker att förenklad passhantering är den enskilt viktigaste frågan. Övriga frågor som var viktigare för denna ålderskategori var förenklad hemflytt och en ombudsman för utlandssvenskar.

Deltagare som var 61 år och äldre tyckte likt kategorin 20-40 år att skatter, pensioner och försäkringar var den viktigaste frågan. 36 procent ansåg att detta var den enskilt viktigaste frågan, att jämföra med ungefär 21 procent bland övriga ålderskategorier och därmed den

fråga med störst skillnad procentuellt mellan ålderskategorierna. För e-röstning och skapandet av mötesplatser för utlandssvenskar var intresset lågt hos denna äldre grupp.

Det som deltagarna anser vara den viktigaste frågan påverkas även av antal år utomlands. De som bott utomlands mindre än 1 år ser inte förenklad hemflytt som det viktigaste.

Ju kortare tid utomlands, desto mindre viktig tycker man att frågor om passhantering är. 4 % bland de som har bott utomlands mindre än 1 år valde av naturliga skäl det som viktigaste fråga jämfört med 27 procent bland de som har erfarenhet av att ha bott ute längst. De som har bott ute länge har varit tvungna att förnya sina pass och vet hur det fungerar. Med en giltighetstid på 5 år för pass har en person som har bott utomlands i 20 år varit tvungen att förnya sitt pass minst fyra gånger. Det innebär ibland långa resor till landets ambassad, höga kostnader och lång väntetid.

Skatter, pensioner och försäkringar

var den viktigaste frågan för utlandssvenskarna som svarade på enkäten.

**Världen är full av möjligheter, frågan är vad du väljer att göra av dem!
Foto: Fri bild hos Pixabay, ingen attribution krävd.**

Svenska studenter i utlandet

1989 tilläts svenska studenter ta med sig studiebidrag utomlands. Antalet svenska studenter i utlandet blev allt fler. Under 2000-talet har antalet varit oförändrat, men de senaste två åren har fler studenter studerat i utlandet än någonsin. Det gäller även utländska studenter som kommer till Sverige. Ett undantag var 2011/12 när antalet utländska studenter minskade kraftigt. Sverige införde under den tiden studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz som inte tillhörde ett utbytesprogram. Minskningen var väntad. Läsåret därpå ökade antalet utländska studenter igen.

USA har flest svenska studenter, tätt följt av Storbritannien. Därefter följer Australien och Danmark. Svenska studenter är bekväma med det engelska språket. Många kurser och kursmaterial på svenska universitet och högskolor är också på engelska.

Svenska studenter inskrivna vid högskolor utomlands läsåret 2013/2014

Land	Antal studenter
USA	5664
Storbritannien	5318
Australien	1622
Danmark	1616
Polen	1454
Frankrike	1210
Spanien	1125
Tyskland	1083
Norge	912
Kina	821

(Universitetskanslerämbetet & Statistiska Centralbyrån - Internationell studentmobilitet i högskolan 2013/14 s.95-96)

28 932 svenskar studerade utomlands läsåret 2013/2014 jämfört med 24 463 läsåret 2004/2005.

Bland svenska studenter utomlands läste 3 010 språkkurser 2013/2014. Antalet som reser iväg på språkkurser har minskat successivt sedan läsåret 2004/2005.

Fler kvinnor än män pluggar utomlands

Fler kvinnor än män väljer att studera utomlands. 59 % av de svenska utlandsstudenterna var kvinnor 2013/2014 jämfört med 41 procent män. Könsfördelningen skiljer sig dock inte nämnvärt från den vid svenska universitet och högskolor, där 60 procent av studenterna i dag är kvinnor och 40 procent män (SCB, 21 november 2014).

Fler kvinnor väljer att plugga utomlands

Svenskar som studerar i Asien bryter mönstret. 2013/2014 studerade 1 334 kvinnor, 43 procent, och 1 803 män, 57 procent, i Asien. Tydligast syns skillnaden i Japan, Kina, Singapore och Sydkorea inom naturvetenskap, matematik och data samt teknik och utveckling.

Antal svenska studenter utomlands under läsåren 2004/05 till 2013/14, totalt och efter kön										
	2004/ -05	2005/ -06	2006/ -07	2007/ -08	2008/ -09	2009/ -10	2010/ -11	2011/ -12	2012/ -13	2013/ -14
Studenter totalt	24 463	23 996	23 852	23 427	24 279	26 474	26 564	27 663	28 318	28 932
Kvinnor	15 367	14 851	14 747	14 413	14 736	15 979	15 831	16 269	16 695	17 053
Män	9 096	9 145	9 105	9 014	9 543	10 495	10 763	11 394	11 623	11 879

Antal svenska studenter utomlands läsåren 2004/05 till 2013/14, totalt och efter kön
(Universitetskanslerämbetet & Statistiska Centralbyrån - Internationell studentmobilitet i högskolan 2013/14 s.93)

I resten av världen dominerar kvinnorna. Inom lant- och skogsbruk och djursjukvård är 90 procent av de svenska studenterna kvinnor. Ämnesområdet lockar dock få, 326 kvinnliga studenter och 42 manliga 2013/2014. Vanligaste ämnena för svenska studenter i utlandet är samhällsvetenskap, juridik, handel och administration.

Sämre återbetalare

Återbetalningsskyldiga och dåliga betalare januari 2015

	Återbetalningsskyldiga	Dåliga betalare
Sverige	1 290 332	70 305 (4,1 %)
Utomlands	58 459	9 510 (16,3 %)

(CSN - Utlandsbosatta och dåliga betalare, 2015)

Statistiken bygger på svenskar som har tagit studiestöd från CSN och/eller ingår i ett utbytesprogram. De som inte ingår torde vara få, eftersom studier utomlands generellt medför högre kostnader. Studenter som har förlagt hela eller delar av sin studietid utomlands har högre skulder än de som enbart studerat i Sverige.

- De flesta utlandsstuderande måste betala höga terminsavgifter och färre jobbar vid sidan av sina studier jämfört med studenter hemma. Det resulterar i att studieskulder blir högre, säger Carl-Johan Stolt, utredare vid CSN.

I januari 2015 räknades 16,3 procent av de låntagare som bor utomlands som "dåliga betalare" av CSN. Med dåliga betalare avses att

låntagaren inte har betalat av på sin skuld under tre år eller betalat högst 25 procent under fem år. Det kan jämföras med bosatta i Sverige, där andelen dåliga betalare är 4,1 procent. Vissa låntagare som bor utomlands kanske endast har studerat i Sverige och vice versa. Statistiken syftar med på var man bor som återbetalare.

- I förhållande till andra länder är möjligheterna till studiestöd i Sverige generösa. Utan merkostnadsån hade betydligt färre svenskar studerat utomlands, säger Carl-Johan Stolt.

Efter den 1 juni 2015 har ändringar skett för studenter som söker studiemedel för utlandsstudier. Tidigare anpassades beloppet efter den förväntade levnadsstandarden i studielandet. Nu beviljas alla studerande samma belopp oavsett studieland. De som studerar utomlands får lika mycket i studiemedel som de i Sverige, men de kan komplettera med ett merkostnadsån för att täcka högre omkostnader.

Möjligheten att få studiemedel för språkstudier utökas till att gälla i fler länder. Tidigare beviljades bara studiemedel för språkkurser i europeiska språk på högskolor i Europa. Studenter kan nu få studiemedel för att läsa språk även utanför Europa, som engelska i Australien eller spanska i Colombia.

USA populäraste landet

De tio populäraste orterna för svenska studenter utomlands

Skolorort	Studieland	Studenter
London	Storbritannien	2 257
Köpenhamn	Danmark	1 131
Santa Monica	USA	698
Santa Barbara	USA	622
New York	USA	606
Paris	Frankrike	591
Gdansk	Polen	475
Tokyo	Japan	464
Barcelona	Spanien	462
Berlin	Tyskland	455

(CSN – skolorter läsåret 2013/14)

Läkarstudenter väljer Östeuropa

De tio vanligaste studieorterna för läkarstuderande utomlands

Skolorort	Studieland	Studenter
Gdansk	Polen	457
Wroclaw	Polen	219
Riga	Lettland	196
Köpenhamn	Danmark	169
Cluj Napoca	Rumänien	165
Targu Mures	Rumänien	123
Odense	Danmark	102
Århus	Danmark	99
Budapest	Ungern	93
Szczecin	Polen	91

(CSN – läkarstuderande läsåret 2013/14)

Flest svenskar som studerar utomlands gör det i USA. Populärast 2013/2014 var två amerikanska college, Santa Monica College och Santa Barbara City College utanför Los Angeles. De tog emot 698 respektive 602 svenska studenter, flest i världen. Populäraste studieorterna är London och Köpenhamn. I London studerade 2 257 svenska studenter och i Köpenhamn 1 131 läsåret 2013/2014. Spridningen på skolor är stor.

Svenska läkarstudenter väljer helst Polen, Danmark och Rumänien. Av drygt 1 400 studenter som varje år läser i Polen är nästan 1 100 läkarstudenter. Drygt 450 av dessa läser i Gdansk vilket gör staden till den sjätte största när det gäller antalet svenska studenter utomlands. Här utmärker sig Medical University of Gdansk som har flest svenska studenter i Europa och är den tredje största högskolan i samtliga länder sett till antalet svenska studenter.

De tio populäraste högskolorna för svenska studenter utomlands

Skola	Skolorort	Studieland	Studenter
Santa Monica College	Santa Monica	USA	698
Santa Barbara City College	Santa Barbara	USA	602
Medical Univ. of Gdansk	Gdansk	Polen	458
Köbenhavns Univ.	Köpenhamn	Danmark	402
Handelshögskolen Köbenhavn	Köpenhamn	Danmark	361
Wroclaw Medical University	Wroclaw	Polen	253
Riga Stradins University	Riga	Lettland	225
Univ. of Glasgow	Glasgow	Storbritannien	211
Univ. of Medicine & Pharmacy	Cluj Napoca	Rumänien	190
Univ. of Edinburgh	Edinburgh	Storbritannien	165

(CSN – skolor läsåret 2013/14)

Peter Olsson har studerat i Eindhoven i Nederländerna och jobbat i ryska Viborg.

Peter har stor glädje av utlandsstudierna

När Peter Olsson gick i gymnasiet bodde han med sin familj i USA. Efter examen i maskinteknik och industriell ekonomi vid Linköpings Universitet läste han en termin i Eindhoven i Nederländerna för att skaffa nya erfarenheter och bättra på sitt CV. Han deltog i utbytesprogrammet Erasmus, där studenter ges möjlighet att studera vid högskola eller praktisera i länder inom företrädesvis EU.

- Jag tror att utbildningen i Linköping höll en högre nivå än den i Eindhoven. Staden var heller inte den roligaste. Det är ingen studentstad och vardagen påminde för mycket om livet i Linköping. Skulle jag göra det igen skulle jag välja ett mer annorlunda land där invånarna inte talar så bra engelska. Då skulle jag kanske lära mig ett nytt språk. I Eindhoven fanns inget behov av att lära sig holländska säger Peter.

Sommaren 2012 fick Peter jobb som mätingenjör i ryska Viborg. Peter ser att hans studier och arbetserfarenheter från andra länder har bidragit till större jobbomöjligheter i Sverige.

- Mitt CV sticker ut. Tack vare erfarenheter från Ryssland har jag fått komma på fler intervjuer. Även studierna i Eindhoven har varit nödvändiga. Nästan alla sökande i min bransch har erfarenheter av utlandsstudier, säger Peter.

Peter uppmanar alla som kan att ta chansen och förlägga delar av sin utbildning utomlands, gärna i ett land som skiljer sig från Sverige. Upplevelsen blir större och du kan lära dig fler språk.

Erasmusprogrammet inrättades 1987 och ger studenter möjlighet att studera i EU-länder.

Sofie har ingen fördel av sina utlandstudier

Sofie Bergqvist från Stockholm valde att studera vid Swinburne University of Technology i Melbourne i Australien. Där läste hon marknadsföring och handelsjuridik.

- Jag hade rest och jobbat i Australien i två år. Jag valde Melbourne där jag redan hade vänner och boende. I början var det tufft med fackspråk på engelska, men sammantaget hade studierna nog varit lika svåra i Sverige, säger Sofie.

Tempot på universitetet var högt och studenterna läste många kurser parallellt, vilket gjorde det svårare att kombinera studierna med extrajobb.

- Terminsavgiften på Swinburne var motsvarande 75 000 kronor, vilket var förhållandevis lågt jämfört med andra universitet i Melbourne. Utan studiestödet från CSN hade jag haft svårt att klara hela utbildningen på drygt 500 000 kronor.

I Sverige har Sofie ännu inte haft några fördelar

av sina utlandsstudier när hon sökt jobb. Svenska arbetsgivare verkar tycka att hennes tidigare tillfälliga jobb på SF Bio är mer intressanta än hennes utbildning i Australien.

Swinburne University of Technology i Melbourne, Australien, där Sofie studerade marknadsföring och handelsjuridik.

Pensionärer Utomlands

Pensionärerna som väljer att flytta utomlands blir allt fler. 2014 fanns det drygt 120 000 personer bosatta utomlands som tog emot svensk pension. Hela 603 000 personer runt om i världen har svensk pension intjänad. Alla är nödvändigtvis inte svenskar utan vissa kanske bara befunnit sig i Sverige under en kort period. Det är viktigt att tänka på att om du arbetat i flera olika EU-länder kan du ha tjänat in pension i varje land. Skulle så vara fallet får du de delarna av pensionen först när du har uppnått lagstadgad pensionsålder i respektive land.

89 procent av de svenska pensionstagarna fick utbetalning av allmän pension i något EU-EES land eller Schweiz. Innan utbetalningarna kan genomföras skickas varje år en begäran om levnadsintyg. 2013 skickades 138 355 begäran om levnadsintyg ut. Jämfört med antalet som mottog pension året efter var det drygt 18 000 som inte skickade in intyget.

Snittet i Sverige ligger på 986 287 kronor i intjänad pension jämfört med det betydligt lägre 180 700 för pensionsspararna utomlands. Om man endast ser till intjänad pension under inkomståret 2014 var siffrorna 2 750 kronor för utlandsbosatta och 46 240 för de boendes i Sverige.

Tidigare detta år skickades 240 000 årsbesked utomlands i varsitt orange kuvert samtidigt som hela 363 000 pensionssparare utomlands saknar adressuppgifter. Det gemensamma kapitalet för dessa pensionssparare uppgår till 45,8 miljarder kronor. Våldigt mycket pengar men samtidigt inte mer än en halv procent av den samlade behållningen i det allmänna pensionssystemet. Dessa personer har antingen glömt att lämna sin nya adress när de lämnat Sverige eller när de inte anmält att de har flyttat vidare utomlands.

ANTAL MOTTAGARE AV ÅLDERSPENSION I UTLANDET 2014

LAND	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Finland	15129	22073	37202
Tyskland	5946	5829	11775
Norge	3081	4703	7784
Danmark	2644	3451	6095
Spanien	1527	2652	4179
Grekland	1941	2129	4070
USA	1840	1482	3322
Italien	1038	1148	2186
Storbritannien	1156	1006	2162
Frankrike	877	973	1850

Källa: Pensionsmyndigheten 2014

Inkomstpension, premiepension och tilläggspension får du behålla oavsett vilket land du flyttar till. Garantipensionen får du behålla om du flyttar till ett land inom EU/EES, Schweiz och i vissa fall Kanada.

I en undersökning gjord av Kairos Future som riktade sig till personer födda 1945-54 svarade 70 procent att de under sitt liv som pensionärer kommer att resa mer än vad de tidigare har gjort. Dock är det inte alla som nöjer sig med att bara resa iväg för stunden. Fördelaktiga skattesatser på pensionen har gjort att svenska pensionärer i allt högre utsträckning väljer att flytta utomlands under dessa år.

Enligt samma undersökning svarar nästan en fjärdedel att de med säkerhet kommer att flytta utomlands när de har pensionerat sig. Bland de som har svarat, är det ingen skillnad mellan hög- och låginkomsttagare och skulle alla som har svarat att de med säkerhet flyttar utomlands också göra det, ja då skulle så många som 300 000 personer ur den generation flytta.

Så vart flyttar pensionärerna? Spanien, Frankrike och de nordiska länderna har alla ett stort antal svenska pensionärer.

Enligt Statistiska Centralbyrån(SCB) var Portugal det land med allra högst medelålder för svenskfödda utvandrare 2013. Med en medelålder på 58 år har Portugal blivit ett väldigt populärt land att flytta till för personer som är i, eller närmar sig, pensionsålder.

Även Thailand hade en relativt hög medelålder. Dock var det en tydlig skillnad mellan män och kvinnor med 52 respektive 38 år. Deras raka motsats var Norge med en medelålder på cirka 28 år.

Pensionsmyndigheten har ordet

Ann-Sofie Kraft jobbar på pensionsmyndigheten med pensionfrågor i utlandet. Den vanligaste frågan från utlandssvenskar är När får jag mina pengar? Svaret är att det inte skiljer sig från Sverige. Det är samma utbetalningsdag och samma summa, men olika banker och växlingskurser kan göra skillnad.

Lämna in ett levnadsintyg

När man bor i ett land som Pensionsmyndigheten inte automatiskt får uppgifter från måste man årligen lämna in ett levnadsintyg för fortsatt utbetalning. Avtal finns med bland annat USA, Storbritannien och Spanien. När det är dags för detta, skickar Pensionsmyndigheten ut ett pressmeddelande. Intyget ska godkännas och sedan skickas tillbaka. Godkända institutioner är svensk ambassad eller konsulat, svenska kyrkan, utländsk socialförsäkringsinstitution, notarius publicus, utländsk polismyndighet och utländsk registerförande befolkningsmyndighet.

Vad är Garantipension?

Garantipensionen är en statligt finansierad del av den allmänna pensionen. Den är ett grundskydd för dig som haft liten eller ingen arbetsinkomst. Du kan ha rätt till garantipension om du har fyllt 65 år och har låg eller ingen inkomstgrundad pension.

För att få full garantipension krävs att du har bott minst 40 år i Sverige i åldern 16-64 år. Har du bott i Sverige kortare tid minskar garantipensionen med 1/40 för varje år som saknas.

Garantipensionen får du bara ta med inom EU

Den inkomstgrundande pensionen får du göra vad du vill med, men garantipension får du bara ta med dig inom EU.

Antalet svenskar som väljer att flytta utomlands i pensionsålder ökar stadigt. Ann-Sofie menar att dagens pensionärer är "yngre" än gårdagens.

De är mer benägna att ta chansen att bo utomlands. Familjen är mer flytande än tidigare. Kanske har barnen flyttat runt en del också. Kanske har de själva jobbat utomlands tidigare och känner sig tryggare i att även bosätta sig utomlands som pensionärer.

Många har glömt bort sin pensionsrätt i Sverige. De utlandssvenskar som endast jobbade en kort tid i Sverige innan de flyttade kanske inte har koll på att de har pension från Sverige. Finska myndigheter betalar 70 procent av sin pension utomlands till Sverige. Finland är det största mottagarlandet även för svensk pension. Det är många finska och svenska medborgare som har jobbat i respektive land under korta perioder.

Om du lämnar Sverige är det viktigt att meddela din nya adress till Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Jobbar du utomlands utan att skriva in dig, går du miste om eventuell pension i det landet samtidigt som det blir ett år i Sverige utan intjänad pensionsrätt.

Det land du bor i har skyldighet att sköta processen om du uppger att du har bott i Sverige också. Myndigheterna ska se till att du får din intjänade pension från de länder du tidigare bott i. Allt fler länder inom EU samarbetar med utfärdande av utbetalningar och levnadsintyg.

Intervjuer med utlandssvenskar

Fredrick Federley

Fredrick Federley är sedan juli 2014 Centerpartiets representant i Europaparlamentet. Fredrick är ordinarie ledamot i Utskottet för industrifrågor, forskning och energi samt gruppledare för liberalernas sex ledamöter i utskottet. Han är även ersättare i utskottet för Jordbruk och landsbygdens utveckling.

- Jag hade för tillfället gjort mitt i svensk inrikespolitik. Jag behövde bredare perspektiv och det gav också en politisk nytändning. Uppdraget i Europaparlamentet ger ett större internationellt kontaktnät och många kommer och går mellan uppdrag. Jag har flera kollegor som är före detta premiärministrar och flera som säkert kommer att bli det, berättar Fredrick.

Att jobba på Europaparlamentet innebär inte att man sitter på en och samma kontorsstol hela veckorna. Fredrick är ungefär en vecka i månaden i Strassbourg och tre i Bryssel. En vanlig vecka är måndag till torsdag och sen vet man aldrig var man hamnar på helgen. I maj var Fredrick en helg i Oslo och en helg i Sydafrika. Att tillbringa så mycket tid utomlands medför en stor portion hemlängtan också.

- Jag tror att man får en större kärlek till det man har hemma samtidigt som man får en större nyfikenhet på det som är utanför. Det finns alla argument för att flytta utomlands under en tid. Det är enormt lärorikt, inte minst lär man sig mer om sig själv.

Fredrick tror att Sverige generellt skulle vinna på att lyfta värdet av att ha jobbat och eller studerat utomlands eftersom det ger en bredd som annars går oss förlorad. Samtidigt som han menar att när svenskar väl återvänder måste man göra det så enkelt som möjligt för dem att flytta tillbaka. Han nämner utredningen Cirkulär migration och utveckling som egentligen hade fokus

på de som fötts i ett annat land men som visade på flera frågor som även kan drabba någon som lämnar Sverige för att sedan komma tillbaka.

- Det är egentligen ointressant om du är född i Sverige eller Eritrea. Systemet ska fungera för dig när du är verksam i riket.

I takt med att fler svenskar rör sig mellan länder utgör de också en större maktfaktor. Tack vare digitaliseringen har man idag möjligheten att ta del av den dagliga diskussionen från nästan vilket land som helst. För bara drygt tio år sedan var det mer komplicerat. Fredrick tycker dock att det finns mycket kvar att göra för att utlandssvenskarna ska känna sig ännu mer delaktiga.

- När jag har rest på uppdrag har jag ofta via ambassader sökt nå den organiserade delen av utlandssvenskarna på orten. Jag kan tycka att en minister borde ha ansvar för svenskar utomlands. I Sverige har vi länge negligerat det. Även e-röstning tycker jag är värt att kolla närmre på. Jag har med spänning följt det estniska valet där det visade sig att e-rösterna hade betydande effekt.

Namn: Fredrick Federley

Bostad: Tullinge/Bryssel

Ålder: 36

År utomlands: 1

Hemstad i Sverige: Botkyrka och Gagnef

Robert Rehder

Robert Rehder är sedan 2001 honorär generalkonsul i Caracas i Venezuela där han bott fram och tillbaka sedan 1958. Sedan ambassaden stängde har arbetet varit relativt omfattande för att vara ett konsulat med såväl ekonomiska, politiska och kulturella åtaganden. Privatpersoner som söker juridisk hjälp och företag som vill starta upp sin verksamhet hör till de vanligaste uppgifterna. Robert jobbar även inom pappersindustrin med flera av världens största distributörer av cellulosa och pappersmaskiner. Ett uppdrag som han kombinerar med arbetet som konsul och som även innebär goda kontakter för att kunna verka som konsul.

- Med 25 000 mord i fjol är situationen i Venezuela väldigt osäker och den kriminaliteten är värre än någonsin, säger Robert. Han berättar att de flesta känner till någon som blivit kidnappad. Innan året är slut beräknas inflationen vara uppe i över 100 procent och idag betalar man motsvarande 8 öre för en tank bensin. Robert och hans familj bor dock i ett område med hög säkerhet.

- Utveckling i landet är katastrofal jämfört med 10-15 år sedan. På grund av åtstramningar från staten har skolan (statliga) försämrats och förkortats. Istället för 13 år blir grundskolan nu 9 och högskolan 2/3 år istället för 4/5 och på denna tid ska eleverna hinna lära sig lika mycket som innan, säger Robert.

I Venezuela är konsulatet och svensklistan väldigt viktigt med tanke på det politiska läget. På det viset kan man snabbt komma i kontakt med de svenskar som befinner sig i landet om något skulle hända. På sista tiden har många med svensk bakgrund även hört av sig till konsulatet för att få hjälp med att ansöka om svenskt medborgarskap.

- Sedan det blev godkänt med dubbla medborgarskap har många personer visat stort intresse. Bland annat en Svensk/Venezuelansk man med

det minst sagt svenskklingande namnet Ivar som hade en svensk pappa. Idag pratar han jättebra svenska, hans barn går i skola i Sverige och visar väldigt stort intresse för utvecklingen i Sverige och sitt nyvunna medborgarskap, berättar Robert.

Hela Roberts familj bor i Venezuela förutom ett av syskonen. För honom är det därför självklart att bo kvar i landet trots den senaste tidens utveckling. Hans fru är från Venezuela och barnen födda där. Trots att han bott i Venezuela i 45 år och inte har några planer på att flytta hem känner sig Robert mer svensk än vad han känner sig venezulan.

- Varje gång jag kommer till Sverige så inser jag hur mycket jag älskar det och jag ångrar djupt att jag aldrig köpte en lägenhet i Stockholm. Det hade varit ännu mer tillgängligt att komma hem då. Men efter alla år i Venezuela känns det mest som mitt hem, avslutar Robert.

Namn: Robert Rehder
Bor: Caracas, Venezuela
Ålder: 59
År utomlands: 45
Hemstad i Sverige: Göteborg

Angelica Adamski

Angelica har alltid arbetat internationellt, ibland med Sverige som bas, ibland med andra länder som bas. Förutom Sverige, har hon bott i Schweiz, Frankrike, Ryssland, Sydafrika, Belgien och Australien. Länderna skiljer sig mycket från varandra och har gett henne möjlighet att lära känna många olika kulturer. Idag bor hon i Johannesburg i Sydafrika och trivs mycket bra.

- Jag arbetar i Sandvikkoncernen och är ansvarig för deras globala kundfinansieringsorganisation, Sandvik Credit. Jag har en global roll som det går bra att sköta från vilket land som helst. Jag själv har personal i 12 olika länder och Sandvik har kontor i ca 130 länder.

Enligt Angelica spelar svenska myndigheter en viktig roll i affärsfrämjande sammanhang. De skulle i större utsträckning kunna underlätta för handel över gränserna, inte minst vad gäller förhandlingar om tullar och skatter. En stark utrikeshandel är bra för Sverige och kommer att hjälpa Sverige framåt i utvecklingen, menar hon.

Även om hon tycker det finns områden som kan förbättras anser Angelica att Sverige har en fantastisk exportindustri. Hon nämner att många länder ofta är starkt förknippade med vissa varor medan Sverige har en bredd i sin export, med allt från högteknologi till skog och cellulosa. Att kunna kombinera exporten med att utbilda och utveckla är något som man från svenskt håll varit bra på att föra vidare, enligt Angelica.

- De svenska företagen bidrar till att främja Sverige bilden och vi är alla representanter för dem och för Sverige. I tillväxtmarknader är det viktigt att sprida budskapet om miljömedvetande, jämställdhet samt motverka all form av korruption och handla i enlighet med den svenska värderingsgrunden. En viktig uppgift för svenska företag, säger Angelica.

I framtiden kommer hon troligen att ha ett ben i Sydafrika och ett i Sverige medan hennes son, som idag är 16 år, ser sig själv bo i Australien. Hon representerar den nya generationen utlandssvenskar med internationell utbildning, kunskaper i ett flertal språk och vänner över hela jorden, även om hon nog tycker att det varit väl många flyttar. När hon var lite yngre och någon frågade var hon kom ifrån, sade hon alltid att hon var "Swedafrikan".

Angelicas familj har alltid följt med runt om i världen. Internatskola för hennes son diskuterades men sedan kom de överens om att det skulle vara bättre att han följde med. Framför allt har det varit arbetet som styrts var de varit stationerade och som resultat har de fått många fantastiska upplevelser. Angelica rekommenderar att alla som ska flytta utomlands läser på så mycket som möjligt om landet på förhand.

- Förbered er på alla de sätt som känns bra och intervju gärna personer som har varit där före er. Alla har en historia att berätta, avslutar Angelica.

Namn: Angelica Adamski
Bor: Johannesburg, Sydafrika
År utomlands: över 15 år totalt
Hemstad i Sverige: Stockholm

Jonas Lindström

För tretton år sedan flyttade Jonas Lindström till São Paulo i Brasilien för att vara tillsammans med den brasilianska tjej han träffat i USA ett år innan. Idag är Jonas VD på den Svensk-Brasilianska handelskammaren. Ett uppdrag som ofta är betydligt mer än ett heltidsuppdrag. I stora drag kan man säga att jobbet på handelskammaren handlar om främja Sverigebilden i Brasilien, något som de även lyckats med.

- Brazilianarna har en positiv bild av Sverige och svenskarna, så mitt jobb blir ganska lätt när det kommer till att tala varmt om mitt hemland. I vår tidning NordicLight och våra sociala medier kan man läsa om alla de evenemang med svenska inslag som vi anordnar. Genom åren har vi kommit att jobba väldigt tätt inom vad som kallas "Team Sweden". Utöver oss själva är det ambassaden i Brasilia, konsulaten i Rio de Janeiro och São Paulo samt Business Sweden som samarbetar, berättar Jonas.

Jonas är engagerad i Svenska kyrkan i São Paulo och är även ombud för Svenskar i Världen. Han tror att många som är bosatta utomlands har svårt att följa den politiska debatten i Sverige och riskerar därför obehagliga överraskningar när lagar och förordningar som berör dem ändras. Därför ser han sitt åtagande som ombud för Svenskar i världen som väldigt viktigt då organisationen är utlandssvenskarnas röst hemma i Sverige.

Jonas barn talar både svenska och portugisiska och han vill att de själva ska kunna välja vilket land de vill studera i. Han tror dock inte att han själv kommer att flytta tillbaka till Sverige. Däremot försöker han ständigt hålla kontakten med Sverige.

- Jag åker hem minst en gång varje år och det är alltid lika fantastiskt. Efter många år utomlands inser jag hur långt Sverige kommit vad gäller sjukvård och skola. Även när det kommer till områden som jämlikhet, transparens och innova-

tivt tänkande är Sverige ett föregångsland, säger Jonas.

En av de fördelar som Jonas värderar mest med att ha flyttat till Brasilien är att få lära sig ett nytt språk på plats. Något som hjälpt honom utveckla sin kommunikationsförmåga. I arbetet möts hela tiden svensk och brasiliansk kultur och Jonas har insett vikten av god kommunikation och hur man uttrycker sig.

Sao Paulo. Foto: Creative Commons, Wikimedia

Namn: Jonas Lindström
Bor: São Paulo, Brasilien
Ålder: 45
År utomlands: 13
Hemstad i Sverige: Alfta, Hälsingland

Elisabet Zeller

Elisabet Zeller kan verkligen kallas för utlandssvensk. Hon har bott 50 år i Schweiz. Vid 22 reste hon till Innsbruck i Österrike för att läsa en två månaders kurs i tyska. Där träffade hon sitt livs kärlek. Men han var inte österrikare utan schweizare. Och i stället för att resa hem efter sina studier valde Elisabet att följa med sin nyvunna kärlek till hans hemstad Bern i Schweiz.

Elisabet har alltid engagerat sig i frågor som rör utlandssvenskar. De senaste 15 åren har hon varit ombud för Svenskar i världen i Schweiz. Trots sina 50 år i landet brinner hon fortfarande för frågor som rör Sverige. Hon har alltid haft ett bra samarbete med svenska ambassaden där Svenskar i Världens tidning alltid ligger framme. Ambassaden har ställt residenset till förfogande för mottagningar när inte mindre än tre generalsekreterare för Svenskar i världen varit på besök. Christer Jacobsson, Örjan Berner och nuvarande generalsekreterare Karin Ehnbom-Palmquist har alla besökt Bern.

- Jag försöker engagera mig så mycket som möjligt i frågor av svenskintresse. År 1978 tillträdde jag posten som ordförande i Nordiska klubben i Bern och där blev jag kvar till 1989. På den tiden hade svenska ambassaden inte hand om kulturfrågor. Därför kom mitt engagemang för kulturen att bli stort. Vi i Nordiska klubben tog hand om svenska författare på besök, ordnade svenska filmkvällar och arrangerade såväl Lucia- som midsommarfiranden. Exporten av svensk kultur har varit väldigt viktig för bilden av Sverige utomlands, berättar Elisabet.

Elisabet anser att Sverige måste bli bättre på att ta vara på den erfarenhet som svenska hemvändare har med sig i ryggsäcken. De som aldrig själva bott utomlands måste inse att dessa människor bär på erfarenheter som inte går att skaffa sig i det svenska samhället och därför måste tas till vara.

- Svenska staten borde engagera sig mer i

utlandssvenskarna. Här är Schweiz ett föregångsland. Här finns ansvariga i parlamentet som tar till vara de utlandsbosattas intressen och även en systerförening "Der Auslandschweizer" ("Utlandsschweizaren"), som organiserar en stor kongress varje år i augusti. Schweizare som flyttar utomlands måste också registrera sig vid ambassaden i det land de flyttar till, säger Elisabet.

Livet i Schweiz påminner mycket om det i Sverige och livskvalitén är densamma, ibland till och med bättre, tycker hon.

- Sjukvården är fantastisk och i många avseende har det nästan inte känts som att jag flyttat alls. Min familj och mitt liv är här i Bern i Schweiz. Men att främja Sverige bilden sitter kvar i själen. Ju äldre man blir desto mer längtar man tillbaka till sina rötter, avslutar Elisabet.

"De som aldrig själva bott utomlands måste inse att dessa människor bär på erfarenheter som inte går att skaffa sig i det svenska samhället och därför måste tas till vara."

Namn: Elisabet Zeller
Bor: Bern, Schweiz
Ålder: 72
År utomlands: 50
Hemstad i Sverige: Stockholm

Marika Tornberg

2004 flyttade Marika Tornberg och hennes man till Kuala Lumpur i Malaysia. Han var utsänd av Ericsson. Sedan dess har de skaffat barn, flyttat tillbaka till Sverige och ut igen till Lusaka i Zambia och Nairobi i Kenya. Marikas man fortsatte att jobba för Ericsson. Marika var hela tiden medföljande. Det har både fördelar och nackdelar, tycker hon.

- Som medföljande kan det ibland vara svårt att veta riktigt vad man ska göra. Att söka jobb blir problematiskt eftersom man hela tiden är beroende av sin partners anställning. När den är över eller stationeringen blir i ett annat land är det dags att flytta igen. Arbetstillstånd tar ofta tid att få och det kan kännas hopplöst att söka jobb. Däremot finns det alltid projekt att engagera sig i, som i den lokala skolföreningen eller i Swea, säger Marika.

Passa på att kompetensutveckla dig

Under åren utomlands fick Marika tjänstledigt från sitt jobb i Sverige. Det var en trygghet och gav henne tillfälle att studera. Det är något hon rekommenderar andra medföljare. Marika valde att läsa fristående kurser på distans på universitet i Sverige. Allt ifrån personaladministration till interkulturell kommunikation och företagsekonomi. Utbildningarna har hon nytta av idag som kanslichef på Svenskar i Världen.

Som medföljande fick Marika ta mycket ansvar för hemmet och familjen. Hon blev spindeln i nätet för att livet skulle fungera när maken reste i jobbet och släkten kom på besök.

- I början är det svenska kontaktnätet viktigt när man är ny i ett land, men allt eftersom söker man sig till landets egen kultur och människor. Vi deltog däremot alltid i ambassadens och svenska skolans firande av Lucia, Valborg och midsommar för att vi ville att barnen skulle få ta del av svenska traditioner, säger Marika.

Under åren utomlands har Marika fått uppleva

nya kulturer på djupet, inte minst när det kommer till vardagslivet. Man inser att livet har andra värden än tid och pengar. I Zambia och Kenya styrs människorna till stor del av solen och lever mycket mer i nuet än vad vi gör i Sverige.

När Marika träffar utlandssvenskar får hon uppfattningen att man är stolt över att komma från Sverige. Vi har social trygghet, gratis skolgång, fri sjukvård och internationella varumärken som skapats av svenska företag.

Marika tycker att utlandssvenskar bidrar till att sprida en positiv bild av Sverige i världen. Det görs ofta i det vardagliga samtalet, som är viktigt.

Marika tror att det skulle vara bra med en ombudsman eller en annan offentlig person som kan föra utlandssvenskarnas talan här hemma i Sverige. Det behövs med tanke på att det bor drygt en halv miljon svenskar utomlands. En ombudsman skulle kunna medverka till att använda utlandssvenskarna som en resurs för att främja Sverige-bilden och bättre ta till vara på den kompetens de har med sig när de flyttar hem.

Namn: Marika Tornberg
Bott i: Nairobi i Kenya, Lusaka i Zambia & Kuala Lumpur i Malaysia
Ålder: 41
År utomlands: 7
Hemstad i Sverige: Sollentuna

Caroline Klaar

Redan när Caroline var 10 år klargjorde hon att hon en dag skulle flytta till USA. Den amerikanska kulturen har alltid intresserat henne, inte minst det amerikanska julfirandet. Redan som barn fascinerades hon av det.

Kandidatexamen i fotografi

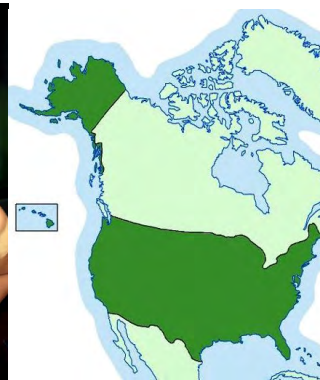
För drygt fyra år sedan lämnade hon Sverige för Boston. Planen var att jobba som au pair i några år. Därefter skulle hon återvända hem till sina påbörjade universitetsstudier Umeå. I sommar tar hon sin examen - men inte från Umeå som planen var när hon reste ut. I stället har hon studerat fotografi på ett college i Boston i tre år och tar sin kandidatexamen i juni 2015.

- Vid sidan av mina studier har jag haft förmånen att jobba som assistent för diverse etablerade fotografer. Jag har även gjort praktik vid Svensk-Amerikanska Handelskammaren i New England. Mitt uppdrag vid Svenska Handelskammaren New England är främst att fotografera deras event för att marknadsföra föreningen på deras hemsida samt sociala medier. Moderaternas partiledare Anna Kinberg Batra var på besök tidigare i vår och gav ett föredrag om vad som hänt inom partiet sen förra årets val, berättar Caroline.

Eventen är oftast informella och ses som ett bra tillfälle för svenskar att träffa varandra och amerikaner med svenskt ursprung. Förutom vissa gästföreläsare arbetar Handelskammaren med att främja svenskt entreprenörskap i USA och att hjälpa svenskar att möta såväl svenska som amerikanska kunder och affärspartners.

I USA uppmuntras mångkultur och när Caroline berättar för folk att hon är svensk får hon hundra nyfikna frågor om hur det är i Sverige.

- Alla är intresserade av min bakgrund och det är okej att ha en accent och att sticka ut. Men även här finns fördomar, ofta grundade på okunskap. I USA klumpas ofta alla Europas länder samman

till ett enda stort land och någon skillnad mellan Sverige och övriga Europa görs inte alltid. Jag har dock insett att detsamma gäller svenskar. Man glömmer lätt att USA är så otroligt diversifierat och att varje delstat, precis som de europeiska länderna, har sina egna lagar.

I sin bekantskapskrets är Caroline känd som "the Swede". Hon har anordnat såväl glöggfester som midsommarfiranden för vänner och bekanta. De har varit mycket uppskattade.

Caroline tror att hon kommer att bo kvar i USA.

- Sverige är ett fantastiskt land med massor av möjligheter, men jag kommer att göra allt för att kunna stanna i USA. Faktum är att jag och Pedro kommer att resa bort och gifta oss i Newport RI. Det blir en överraskning för våra familjer som samtidigt hälsar på och på så sätt får jag ju stanna och jobba här på green card.

- Alla är intresserade av min bakgrund och det är okej att ha en accent och att sticka ut.

Namn: Caroline Klaar
Bor: Boston, USA
Ålder: 27
År utomlands: 4,5
Hemstad i Sverige: Örnsköldsvik

Anneli Pinchard

Första gången Anneli kom till Storbritannien var 1987 på en kombinerad språkutbildning och besök på Saab Great Britain. Hon fick återvända som utsänd av Saab Car Division året därpå. Hon blev lokalanställd Chief Accountant på Saab Aircraft International i Windsor samtidigt som hon hade träffat sin blivande man John. I år, 25 år senare, startar hon sin egen konsultverksamhet.

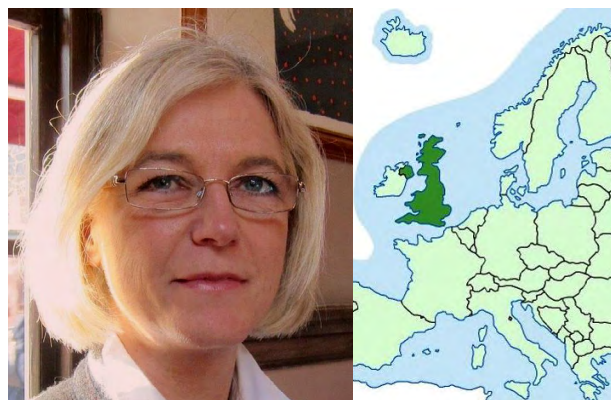
- Jag är i en spännande fas i uppstarten som egenföretagare inom International Assignments från förberedelser inför utflytt och support under utlandsvistelsen till planering inför återflytt och integrering på hemmaplan igen. Min erfarenhet av att hjälpa företag med planering och support för utlandsstationerad personal gör att jag känner mig redo, säger Anneli.

International Assignments går som en röd tråd genom Annelis yrkeskarriär. På Saab var hon med och tog fram en global utlandspolicy och som Senior HR Advisor på Goodwille hjälpte hon kunder med etableringsfrågor i UK samt med praktiska och lokala HR frågor.

Under sina år i Storbritannien har Anneli blivit mer och mer öppen för att det finns andra sätt att göra saker på än det "svenska". En av de största fördelarna med att bo och arbeta i ett annat land är chansen att lära känna en ny kultur och nya människor. Hon upplever att det i Storbritannien finns mer utrymme och tolerans för människors olika livsstilar. I Sverige tycker hon att det är enklare att kombinera jobb och familj. Anneli och John har en dotter, Rosie, som blir 10 år i år. Föräldrar, släkt och vänner är det som Anneli saknar mest med Sverige.

- Genom ny teknik som FaceTime och Skype kan jag idag ha mer personlig kontakt såväl med mina föräldrar, släkt och vänner som med affärskollegor. På nätet håller jag mig uppdaterad om vad som händer i Sverige. Avståndet hem till Sverige blir inte lika påtagligt, säger Anneli.

Anneli jobbar med att påverka och skapa förbättringar för utlandssvenskar som ombud för

Svenskar i Världen. Det är viktigt för henne att engagera sig i banden till Sverige. Hon är också medlem i SveaBritt, ett nätverk för yrkesverksamma svenska kvinnor i Storbritannien

- Jag trivs och känner mig hemma i Storbritannien, men anknytningen till hemlandet vill jag inte släppa. Svenska Kyrkan gör mycket för svenskar utomlands och det är en trygg punkt. Jag är mån om att bevara de svenska traditionerna likväl som de brittiska, säger Anneli.

Anneli hör ofta att frågor om sjukvård, pension och andra sociala frågor som kan uppfattas som snåriga när man bor utomlands. Informationen måste bli tydligare och mer lättillgänglig.

KOMMER DU ATT FLYTTA TILL SVERIGE?

- Jag kan känna en hemlängtan till Sverige, men jag har bott halva mitt liv i Storbritannien och känner mig hemma både i Sverige och i Storbritannien. Visst skulle det vara en spännande utmaning att flytta tillbaka, men samtidigt vet jag att vi skulle sakna mycket av Storbritannien om jag och min familj flyttade till Sverige avslutar hon.

Namn: Anneli Pinchard
Bor: London, Storbritannien
Ålder: 50
År utomlands: 25
Hemstad i Sverige: Nyköping

Utlandssvenskens själ

Text: Lennart Koskinen

Vem är att betrakta som utlandssvensk? Räcker det med att man är svensk och utomlands? Då skulle uppåt halva befolkningen som någon gång under året befinner sig utom landets gränser vara det.

Måste man vara formellt skriven utomlands för att betraktas som utlandssvensk? Ja, enligt Utrikesdepartementet. Svensk medborgare bosatt och skriven i ett annat land. Men sådana kan ändå vara partiellt skattskyldiga även i Sverige och åtminstone just då kanske inte vilja vara svenskar. Och så den både praktiska och filosofiska frågan – vem är egentligen svensk?

Det finns en stor grupp som är medborgare i ett annat land och bor där, t ex i Finland, Italien, USA eller Schweiz, men som genom härstamning, modersmål eller någon av föräldrarna ändå betraktar sig själva som just svenskar.

Är en finsk medborgare som har bott större delen av sitt liv i Sverige och talar svenska flytande utlandssvensk om hen flyttar hem till Finland? Eller som i mitt eget fall: Född finlandssvensk, bosatt och verksam i Sverige i över 40 år och dubbelmedborgare. Om jag flyttar till Spanien, är jag då utlandssvensk eller utlandsfinländare? Välj själv. Nej förresten, det är nog jag som skall kunna välja – själv.

Det mest rimliga svaret på frågan om vem som är utlandssvensk kanske är en kombination av objektiva och subjektiva faktorer, en så kallad transsubjektiv identitet. Det objektiva, lätt påvisbara, är sådant som anknytning till Sverige, språkkunskaper och eventuellt medborgarskap. Det subjektiva är personens egen upplevelse av sin identitet.

Det finns till exempel turkar som har bott här större delen av sitt liv, har gått i svensk skola och som talar en perfekt svenska - kanske är eller har de varit svenska medborgare också, men som efter flytten till Turkiet absolut inte skulle

Lennart Koskinen filosoferar runt den utlandssvenska identiteten.

vilja kalla sig utlandssvenskar, utan gärna är turkar.

Objektivt kunde de ses som svenskar, men den subjektiva identiteten är något annat. För det finns ju också sådana som aldrig kommer att kunna eller vilja suddas ut sin svenska identitet.

I enlighet med det här resonemanget räcker det inte att bara känna sig svensk om man inte uppfyller något av de mer objektiva kriterierna, även om man talar om sig själv som svensk. I USA finns en stor mängd ättlingar till svenskar som aldrig har varit i Sverige, men som ändå ser sig som svenskar. De skulle då inte vara utlandssvenskar, utan är just amerikaner, men med ett svenskt ursprung.

Vilka är de 660 000 utlandssvenskarna?

Vilka är det som uppfyller både objektiva och subjektiva kriterier? Några grupper utan inbördes rangordning kan vara:

De som har hittat kärleken

Svenskar, med eller utan medborgarskap som har gift sig med en icke-svensk och bosatt sig utomlands, ofta i makens/makans hemland. Den klart övervägande delen är kvinnor som har

Backpackers är en av de grupper som ökar mest.

mött sin tillkommande som turister, i arbetssammanhang, som reseledare eller i samband med utlandsstudier. Efter giftermål och bosättning i till exempel Grekland har hen förlorat sitt svenska medborgarskap och formellt blivit grek, eller kanske cyriot. Ändå är både den svenska anknytningen och identiteten tydligt svensk. Hen är utlandssvensk.

Barn

Den svenska föräldern har sannolikt försökt lära dem svenska, och familjen besöker mor/farföräldrar och släktingar i Sverige så ofta det går, men i praktiken ändå rätt sällan. Kanske mormor oftare kommer till Cypern för att uppehålla kontakten med barnbarnen, och de lär sig då något mer svenska. Men är de utlandssvenskar? De är cyriotiska medborgare, talar bristfällig svenska och har besökt Sverige bara ett fåtal gånger. Då kanske ändå anknytningen via den ena föräldern och släkten i Sverige kan anses fylla det objektiva kravet, och om de själva ser sig som svenskcyrioter är de naturligtvis också utlandssvenskar enligt kriterierna ovan.

Svenska kyrkan i utlandet, SKUT, möter ett stort antal sådana blandfamiljer runt om i världen och erbjuder barntimmar, svenskundervisning och förmedlar svenska traditioner och värderingar. Inte sällan tar också den inhemska maken/makan del i detta och lär sig ibland också viss svenska. Och kan ingå i en utlandssvensk gemenskap utan att själv behöva uppfattas som, eller vara utlandssvensk.

Pensionärer

Svenska pensionärer eller deltidspensionärer utgör en stor grupp bland utlandssvenskarna. Spanien, USA, Storbritannien, Frankrike, Schweiz och Thailand dominerar bland de nya bosättningsländerna. Många av dessa pendlar flitigt och befinner sig i till exempel Spanien eller Sydfrankrike åtminstone den kalla årstiden.

Företagare

En rätt stor grupp är tidigare företagare, som har sålt sitt företag, köpt en fastighet utomlands och så småningom permanent bosatt sig där. Andelen s.k skatteflyktingar har minskat dramatiskt, sannolikt på grund av ändrad arvsskatt och andra skatteregler här hemma, men också tack vare förtroendet för svensk sjukvård och

äldreomsorg. Den verkar se bättre ut ju längre hemifrån man kommer, men nämns ofta som ett skäl för flytten tillbaka.

Anställda utomlands

En särskild och växande grupp utgörs av personer som kortare eller längre tid arbetar utomlands. Norge står för närvarande för den största ökningen. Många ungdomar söker sig dit för att arbeta efter avslutad skola eller utbildning. Vårdsektorn i Norge erbjuder högre löner och bättre arbetsvillkor och många väljer att under kortare eller längre tid arbeta där inom vård och omsorgssektorerna.

Biståndsarbetare

Biståndsarbetare är en annan stor grupp som ofta under längre tid deltar i olika projekt som experter inom jordbruk, hälsovård, utbildning eller knutna till lokalt utvecklingsarbete.

Utsända av företag

Den numerärt största gruppen är dock personer som är utsända av sina företag, organisationer eller myndigheter, eller som lever och bor utomlands och har sin utkomst och arbetsplats där. Dessa är ibland, men inte alltid skrivna i det land där de arbetar, men måste förstås ändå ses som utlandssvenskar. De är normalt svenska medborgare och representerar Sverige där de verkar. Inte sällan flyttar de också mellan olika marknader och länder, vilket gör det svårt att få en samlad bild av deras faktiska antal.

Utlandsstudier

Tack vare det centrala studiestödets generösa regler för utlandsstudier växer också antalet svenska studenter runt om i världen, framför allt i engelskspråkiga länder som USA, Storbritannien och Australien, men också i våra närmaste grannländer och Tyskland. Så länge de befinner sig där är de naturligtvis utlandssvenskar.

Backpackers

En grupp som har växt lavinartat de senaste åren utgörs av s.k. back-packers, oftast ungdomar som ger sig ut i världen direkt efter skolan eller som gör ett studieuppehåll. Några jobbar först ett år för att samla pengar, och ger sig sedan av. De är skrivna i Sverige, men kan ibland vara ute

åratals i streck. Den dubbla drömmen om att ta sig runt jorden och upptäcka både världen och kanske sig själva, har blivit möjlig att förverkliga för allt fler. De drar från land till land, arbetar med tillfälliga påhugg ibland, stannar för en aktuell flirt eller vid en strand med fin surfing eller för skidåkning.

Genom internet kan de hålla viss kontakt med hemmet, även om föräldrarna i allmänhet tycker att det sker alltför sällan. Utlandskyrkorna möter dem ofta; många får till och med sin post till kyrkan som är lätt att hitta och tillgänglig vid alla tider. Kyrkan utgör också en trygghet om - och när - något allvarligt skulle hända. Visst måste också dessa uppfattas som utlandssvenskar under den tid de är ute, även om det är svårt att fastställa hur många de egentligen är.

Zlatan Ibrahimovic, fotbollsspelare, som blev Årets Svensk i Värden 2013.

Vem är svensk?

Tillbaks till den centrala frågan, vem är svensk? Finns det en "svensk" identitet, och vad kan man i så fall grunda den på. Man kan som vi har sett vara svensk medborgare utan att "vara svensk", eller inte vara medborgare men definitivt ändå både vara och vilja vara just svensk.

Dagens svenska debattklimat gör inte frågan enklare. Ifrågasättanden till och med från svenska riksdagsledamöter om samer verkligen är svenskar, trots att de och deras förfäder under hundratals år har varit bosatta här, liksom huruvida svenskar av judisk börd verkligen kan

betraktas som svenskar. Att sådana extrema frågor ens ställs är en påminnelse om hur viktigt det är med en tydlig rågång mot den exkluderande nationalismen, som vi ser allt fler exempel på också ute i Europa.

Hur är det med andra generationens invandrare, kanske med ett utseende som avviker från majoritetsbefolkningens? Genom sina föräldrar eller sin härstamning kan de ha behållit en delvis annan identitet, samtidigt som de talar svenska flytande, är och vill vara medborgare samt tänker sig en framtid i Sverige. Adoptivbarn med ett "främmande" utseende får inte sällan sin svenskhet ifrågasatt.

Dessa frågor är brännande i Sverige. Även för dagens utlandssvenskar kommer problemen att uppstå, senast när deras barn växer upp. Hur skall de uppfatta sig själva? Hur kommer omgivningen att se på dem?

Identiteten vilar på värdegrunden

Om varken ras, medborgarskap eller boendeort är avgörande, finns det en sammanhållande identitetsfaktor att bygga på? Mitt svar ligger i värdegrunden. Den är kopplad till vissa kulturyttringar, traditioner, språket förstås som en viktig faktor för livstydning och kommunikation, men främst till de grundläggande värderingar som styr ens självbild, uppfattning av och förhållningssätt till livet och världen i stort.

En grundläggande värdering i en "svensk" identitet är människors lika värde och värdighet. Den synen delar vi med våra nordiska grannar och stora delar av EU, men den utgör ändå ett svenskt kärnvärde. Jag är inte mer värd än någon annan för att jag tillhör en viss klass, har eller inte har en personlig förmögenhet, bor i stan eller på landet. Inte heller är det avgörande för människovärdet om jag är man eller kvinna, ung, medelålders eller gammal. Som ideal säger denna värdering att synen på etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller eventuella funktionshinder inte skall påverka människovärdet. Vi vet dock att det i praktiken är en bit kvar dit.

I grundvärderingarna ingår en syn på demokratin som något självklart, och därmed yttrandefrihet,

Det kanske mest svenska är synen på Naturen.

tanke- och religionsfrihet. Rätten att vara och uppfattas som en myndig, ansvarig samhällsmedborgare med givna rättigheter och skyldigheter.

Frihet från tvång, tortyr och orättfärdig behandling tillhör svenska grundvärderingar, liksom rätten till en ekonomisk och social grundtrygghet för alla. Personlig integritet och rätten att inte bli kränkt värderas högt i Sverige. Rättssäkerhet en självklarhet.

Det kanske mest svenska är synen på Naturen. Allemansrätten möjliggör för alla att ströva rätt fritt i skog och mark. Luft, jord och vatten tillhör alla. Relationen till Naturen har för många delvis ersatt religionen.

Listan kunde göras mycket längre, men exemplen ringar in något av en "svensk" identitet. Jämför man med värderingar som styr större delen av världen blir det ändå tydligt att man kan tala om "det svenska". Därmed får utlandssvensken en identitet som inte är beroende av var hen för tillfället bor och verkar.

Lennart Koskinen

vice ordf. Svenskar i världen
f.d. biskop för Svenska kyrkan i utlandet

BLI MEDLEM I SVENSKAR I VÄRLDEN!

Det är Svenskar i Världen som har genomfört kartläggningen. Vi är en ideell, oberoende organisation som sedan 1938 verkar för utlandssvenskarnas bästa genom att bevaka, informera och påverka. Vi har en unik roll som representant för de drygt 660 000 svenskarna som arbetar, studerar eller av andra skäl bor utomlands, samt de ytterligare hundratusentals som har bott eller kommer att bo utomlands.

Svenskar i Världen är den enda remissinstansen som för utlandssvenskars talan. Vi arbetar med opinionsbildning och lobbying kring frågor som ligger i utlandssvenskars intressen.

Frågor som vi driver

- förenklad passhantering
- ökad samverkan mellan myndigheter och organisationer vid krissituationer i utlandet
- förenkling för svenskar som återvänder till Sverige
- utlandserfarenhet ska ses som en merit och resurs för Sverige
- fler utlandssvenskar ska delta i svenska val
- egen valkrets för utlandssvenskar
- e-röstning

Stöd vårt arbete genom att bli betalande medlem.

Som medlem får du

- rådgivning i juridiska, skatte- och pensionsfrågor
- rådgivning i pass- och försäkringsfrågor
- praktisk rådgivning inför ut- och hemflytt
- tillgång till vårt globala nätverk med 115 ombud
- delta i Utlandssvenskarnas parlament, konferenser, seminarier och andra evenemang
- vår fullmatade tidning fyra gånger per år
- inloggning till vårt forum på sviv.se
- fina medlemsförmåner

Medlemsavgiften är 500 kr per kalenderår för enskilda medlemmar, 600 kr för hela familjen och 250 kr för ungdomar.

Bankgironummer 732-0542

Företag är välkomna att bli Silver- eller Guldpartner. Kontakta kansliet om du vill veta mer om våra olika partnerskap.

Tillsammans är vi starka!

Registrera dig gratis på vår
webbplats www.sviv.se

SVENSKAR I VÄRLDEN

Möten mellan människor bygger broar. I Danmark bor 15 000 svenskar enligt Svenskar i Världens kartläggning 2015. Många av dessa tar Öresundsbron när de ska hälsa på hemma i Sverige. Foto: News.Oresund.

KARTLÄGGNINGEN 2014-2015 HAR GENOMFÖRTS AV
SVENSKAR I VÄRLDEN
WWW.SVIV.SE

STORT TACK TILL VÅRA HUVUDINTRESSENTER

ABB

EF

SKF

ALFA LAVAL

ELECTROLUX

VOLVO

ASSA ABLOY

ERICSSON

ATLAS COPCO

SANDVIK